

‘Houd de veldwachters van de voedselveiligheid in ere’

Reflectie

Michel Nielen: "In economisch slechtere tijden wordt de neiging tot fraude met grondstoffen zeker niet minder."

Laboratoria kunnen steeds preciezer meten, op steeds slimmere manieren. Maar dat levert geen garanties op voor de voedselveiligheid. Dat vindt Michel Nielen van onderzoeksinstituut RIKILT en hoogleraar Organische chemie. De veranderende rol van de overheid in de voedselveiligheid heeft ons kwetsbaarder gemaakt voor grootschalige incidenten.

"Consumenten denken dat in Europa de voedselveiligheid goed is geregeld. Maar als je goed gaat kijken valt dat tegen. Er zijn lijsten met antibiotica, hormonen en andere stoffen die we liever niet in onze voeding zien, en er zijn richtlijnen over hoe je die stoffen moet meten. Een sleutelrol daarin spelen de communautaire referentielaboratoria, die Europese onderzoekers vertellen hoe ze hun metingen moeten verrichten. In Frankrijk is er bijvoorbeeld een referentielaboratorium voor antibiotica. Het is in Europa verboden om vee met antibiotica zoals tetracyclines sneller te laten groeien. Toch kunnen sommige EU-landen geen tetracyclines op de vereiste niveaus meten."

Oude wetgeving

"Een ander probleem is dat de regelgeving dateert uit de jaren negentig, en we sindsdien nieuwe analysetechnieken hebben ontwikkeld. Wijzelf werken bijvoorbeeld met gecombineerde methodes waarin we eerst via een bio-assay screenen of een klasse stoffen met een biologische werking in een preparaat of dier-

voeder aanwezig is. Daarna bepalen we met hoge resolutie *full-scan* massaspectrometrie met welke specifieke verbindingen we precies te maken hebben. In een 'volledig natuurlijk' supplement op kruidenbasis, bedoeld om de prostaat te beschermen, vonden we zo het beruchte oestrogeen DES. De concentratie in dat product was een factor miljoen hoger dan het niveau waarbij het vlees van een koe wordt afgekeurd voor consumptie. Als het tot een rechtszaak zou komen, dan kan het een probleem worden dat de Europese regelgeving deze nieuwe methoden nog niet noemt. Dat geldt ook voor methoden als de isotoopratio-massaspectrometrie. In dopingonderzoek tonen we daarmee aan of natuurlijke hormonen door het lichaam zelf zijn aangeemaakt of zijn toegediend. Maar in rechtszaken zou door verouderde Europese regels het bewijs dat wij hebben verzameld ongeldig kunnen blijken. Het grootste probleem in de controle van de voedselveiligheid is echter dat we minder onafhankelijke monsters tot onze beschik-

king hebben. De Nederlandse overheid is zich steeds verder aan het terugtrekken uit de voedselveiligheid. De bedrijven zelf zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van hun producten, is de redenering. Dat is conform de Europese *General Food Law*, het grote kader voor de wetgeving op voedselgebied. De klassieke veldwachters van de voedselveiligheid, zoals de oude Keuringsdienst van Waren en de Algemene Inspectiedienst, worden binnen de VWA gereorganiseerd en ingekrompen. Die situatie baart me zorgen. Diverse recente grote incidenten ontstonden als gevolg van harde fraude. In China bijvoorbeeld omdat malafide bedrijven het giftige melamine aan eiwithoudende grondstoffen toevoegden, zodat het leek of er meer eiwit in zat. Of fraudeurs verkochten farmaceutisch afval als suikerwater, zodat het hormoon MPA de voedselketen in kwam. Of olie met dioxineachtige pcb's. Die grondstoffen komen vervolgens meestal ergens in de diervoederketen terecht, en voordat je er erg in hebt is er een schandaal uitgebroken – en ligt de export van een hele sector plat."

Inspecties

"De inspecteurs weten heus wel op welke plaatsen besmette producten het makkelijkst op een slinkse wijze de keten in komen. Maar de inspectie heeft steeds minder middelen om goed te controleren. Na alle schandalen rond dioxines, MPA en melamine zou je verwachten dat de overheid de veevoedergrondstoffen intensiever in de gaten houdt, maar we krijgen juist steeds minder monsters binnen die door een onafhankelijke partij zijn genomen. Voedselproductie is een belangrijke poot van onze economie. Als het economisch slechter gaat wordt de neiging tot fraude met grondstoffen zeker niet minder. De instanties die letten op de voedselveiligheid zouden niet moeten volstaan met een minimale inspanning, maar juist nu de onafhankelijke controle op peil moeten houden."

Michel Nielen

Michel Nielen is binnen RIKILT - Instituut voor voedselveiligheid themaleider Dierbehandelingsmiddelen en hoogleraar Organische chemie aan Wageningen Universiteit.